

ประวัติวรรณกรรมวิจารณ์จีนจากอดีตถึง ก.ศ. ๑๙๔๐

หวาง เหวินผิง*

ในประเทศจีนวรรณกรรมวิจารณ์เริ่มก่อกำเนิดขึ้นในตอนปลายศตวรรษที่ ๖ ก่อนคริสต์ศักราชซึ่งตรงกับปลายสมัยชุนชิว^๑ (Chunqiu)^๒ ของจีน ที่ข้าพเจ้าใช้คำว่า “เริ่มก่อกำเนิด” ก็เพราะว่าในสมัยนั้นจีนยังไม่มีงานเขียนหรือบทความที่มีลักษณะเป็นวรรณกรรมวิจารณ์ที่สมบูรณ์แบบ โดยทั่วไปนักเขียนและนักวิจารณ์จะนิยมเขียนวิจารณ์ลงไปในงานเขียนหรือบทความประเภทต่างๆ ของตนเอง เช่น เขียนไว้ในสาส์นหรือจดหมาย ในคำนำงานนิพนธ์และในหนังสือประวัติศาสตร์ เป็นต้น แม้ใน “ผู้” ซึ่งเป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่งที่ใช้ประโยชน์สัมพันธ์กันบ้าง ไม่สัมพันธ์กันบ้าง บางครั้งผู้เขียนก็นำข้อวิจารณ์เขียนใส่ลงไปด้วย งานนิพนธ์ที่มีคุณค่าจำนวนมากเช่น “รวมคติพจน์ของขงจื้อ” (“ลุนหยู Lun Yu”) “บันทึกประวัติศาสตร์” (“สี่จี้-Shi Ji”) ของซือหม่า เชียน (Sima Qian

* รองศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยภาษาต่างประเทศบักกิง อาจารย์พิเศษของสาขาวิชาภาษาจีน คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ตั้งแต่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๒๕-๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๓๑.

ดู ขุรฉัตร บุญสนิท “หวาง เหวินผิง กับวรรณกรรมไทย” อักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ๕ : ๒ (๒๕๓๐) : ๕๔-๑๐๔.

^๑ วิสามานยนามภาษาจีนที่ปรากฏในหนังสือภาษาไทยเป็นการทับศัพท์นั้น ส่วนใหญ่ออกเสียงตามสำเนียงภาษาท้องถิ่นซึ่งมันน้อยคนที่จะได้ เช่น ภาษาฉวนโจว (แต้จิ๋ว) ภาษากว๋างตง (กว๋างตุ้ง) ภาษาไหหนั้น (ไหหลำ) ภาษาฝูเจี้ยน (ฮกเกี้ยน) และภาษาเค่อเจ็ย (แคะ) ในบทความเรื่อง ข้าพเจ้าขออนุญาตให้วิธีทับศัพท์ตามสำเนียงภาษาจีนกลางทงสน (เวินแต้คำว่า “สามก๊ก” “ซ้องกั๋ง” และ “ไซอิ๋ว” รวมสามคำที่เบนชื่อหนังสือฉบับแปลภาษาไทย เช่นคำว่า ขงจื้อหรือขงจื้อ โจ้ว โจ๊สีก ไซฮัน ตงฮัน ราชวงศ์ซ่ง ราชวงศ์หมิง เขียนเป็น ขงจื้อ ฉาว ฟ ฉาว จื่อ ซฮัน ตงฮัน ราชวงศ์ซ่ง ราชวงศ์หมิง เป็นต้น

บางคำแม้เสียงอ่านไม่ผิดกับสำเนียงภาษาจีนกลาง แต่มีความหมายที่ไม่เหมาะสม จึงต้องเลี่ยงไม่ใช้และใช้คำที่เหมาะสมกว่า เช่นคำว่า สมัยชุนชิว ราชวงศ์ฉี ราชวงศ์ซ่ง เขียนเป็นสมัยชุนชิว ราชวงศ์ฉาง ราชวงศ์ซ่ง เป็นต้น

^๒ การใช้อักษรลาตินทับศัพท์ภาษาจีนเป็นระบบมาตรฐานที่นิยมใช้กันในปัจจุบัน แต่สำหรับภาษาที่เสียงวรรณยุกต์เช่นภาษาไทยคงไม่เหมาะสมเท่าไรนัก บางที่เราใช้อักษรภาษาไทยทับศัพท์ภาษาจีนจะเหมาะสมกว่าก็ได้ เพราะภาษาจีนกับภาษาไทยเป็นภาษาที่มีเสียงวรรณยุกต์ใกล้เคียงกัน

ก่อน ค.ศ. ๑๔๕-๕๐) “พงศาวดารราชวงศ์ฮั่น” (“ฮั่นชู-Han Shu”) ของปาน กู (Ban Gu ค.ศ. ๓๒-๙๒) ก็ล้วนมีข้อเขียนเชิงวิพากษ์วิจารณ์แทรกรวมอยู่ในบางบทแทบทั้งสิ้น จนกระทั่งสมัยเจียนอาน (Jian'an ค.ศ. ๑๙๖-๒๒๐) จึงมีวรรณกรรมวิจารณ์ที่สมบูรณ์แบบเกิดขึ้นในประวัติศาสตร์วรรณกรรมจีน

ตามข้อมูลในเอกสารสมัยโบราณที่ยังคงหาอ่านได้ในปัจจุบัน ข้อวิจารณ์วรรณกรรมของขงจื้อ นับเป็นข้อวิจารณ์ที่เก่าแก่ที่สุดในประวัติศาสตร์วรรณกรรมจีน ขงจื้อมีข้อจริงว่า ขง ชิว (Kong Qiu ก่อน ค.ศ. ๕๕๑-๔๗๙) คำว่า “จื้อ” เป็นคำยืมในภาษาจีนโบราณ มีความหมายคล้ายกับคำว่า “ท่าน” ในภาษาไทย ขง ชิว เป็นนักคิด นักการเมือง นักการศึกษาที่ยิ่งใหญ่คนแรกของจีน ข้อวิจารณ์วรรณกรรมของเขามีบันทึกไว้ในหนังสือ *รวมคติพจน์ของขงจื้อ* และเรื่องอื่น ๆ อีกหลายเรื่อง เช่น เกี่ยวกับหนังสือเรื่อง *รวมข้อดีเด่น*^๓ (“ชือจิง-Shi Jing”) เขากล่าวว่า

“...เรื่อง *รวมข้อดีเด่น* ทำให้ผู้อ่านเกิดความกระตือรือร้นขึ้นได้ สามารถสอนผู้อ่านให้เรียนรู้ชีวิตสังคมและการปรับตัวเข้ากับมิตรสหาย ทั้งเสนอแนะแนวการวิจารณ์สังคมและการวิจารณ์

การเมือง หากพิจารณาในค่านิยมส่วนบุคคลแล้ว *รวมข้อดีเด่น* ยังสอนผู้อ่านให้รู้จักปฏิบัติต่อบุคคลธรรมอย่างเรียบร้อยได้และในแง่เพื่อบ้านเมืองก็ทำให้ผู้อ่านได้ข้อคิดที่จะรับใช้ราชการอย่างเรียบร้อยได้ นอกจากนี้แล้ว *รวมข้อดีเด่น* ยังช่วยเพิ่มความรู้อ่านด้านศัพท์และพืชให้กับผู้อ่านอีกด้วย...”

ขง ชิว เสนอข้อคิดให้พวกกวียึดถือเป็นแบบอย่างว่า “*ความละมุนละม่อมและความสุภาพเรียบร้อย*” เป็นจรรยาแห่งการประพันธ์ เวลาแต่งชื่อเพื่อตีแผ่สังคมหรือวิจารณ์การเมืองต้องไม่ใช่ถ้อยคำหรือสำนวนที่แสดงอารมณ์ที่รุนแรงเกินเหตุ เพื่อจะได้ไม่กระทบกระเทือนระบอบสังคมและค่านิยมหลักของสังคม ขณะเดียวกันเขามีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักการแห่งการประพันธ์ว่า งานประพันธ์ควรเสนอแก่นสาระของเรื่องได้อย่างเหมาะสม จะต้องสะท้อนโลกกว้างวิสัย และความรู้สึกนึกคิด ของ ผู้เขียน ตาม ความจริง

^๓ “ชือ” คือ รอยกรองของเงินชนิดหนึ่ง คล้ายกลอนของไทย แต่ไม่เหมือน ข้าพเจ้าจึงขออนุญาตใช้คำว่า “ชือ” ตามเสียงอ่านภาษาจีน

^๔ เป็นหนังสือรวมข้อดีเด่นประเภทต่าง ๆ ของจีน สมัยศตวรรษที่ ๑๑-๖ ก่อนคริสต์ศักราช

ขณะเดียวกันต้องมีกลวิธีการ ประพันธ์และ ความงดงามสละสลวยด้วย ทรรศนะดังกล่าว นี้มีอิทธิพลอย่างมากต่อพัฒนาการของวรรณกรรมจีนสมัยต่อมา และโดยเฉพาะต่อนักวิจารณ์รุ่นหลัง ๆ

หวาง ชุง (Wang Chong ค.ศ. ๒๗-๑๐๔) นักวิจารณ์แนววัตถุนิยมที่มีชื่อเสียงในสมัยราชวงศ์ตองฮั่น (Dong Han ค.ศ. ๒๕-๒๒๐) เป็นผู้ที่ได้รับอิทธิพลจากทรรศนะทางวรรณกรรมบางประการของ ชิว งานนิพนธ์เรื่อง *ว่าด้วยนาหนาลัก* (“ลุนเหิง—Lun Heng”) ของหวาง ชุง แม้จะไม่ใช่เรื่องเกี่ยวกับวิจารณ์วรรณกรรม โดยเฉพาะ แต่มีหลายบทในเรื่องได้เสนอทรรศนะทางวรรณกรรมอย่างชัดเจน เขามีความเห็นที่งานเขียนต้องรับใช้ยุคสมัย ต้อง “นำพฤติกรรมหรือคุณงามความดีของบุคคล มาเสนอในเรื่องเพื่อเผยแพร่ให้แพร่หลาย” ต้อง “ส่งเสริมความดีและลงโทษความชั่ว” เขายังเห็นว่า นักประพันธ์ต้องเคารพความจริง เขาคัดค้านการประพันธ์ที่ “ขยายข้อเท็จจริงจนเกินความจริงเพื่อเชิดชูยกย่องบุญบารมี” เหตุผลที่หวาง ชุง ต้องเสนอทรรศนะความเห็นประการนี้ ก็เพราะ นักประพันธ์สมัยนั้นส่วนใหญ่มักเคารพนอบน้อมผู้ปกครองชั้นผู้ใหญ่ ไม่กล้าเขียนแสดงความเห็นตามความเป็นจริง งานเขียนจึงมักขาดทรรศนะความเห็นและ

ขงจื้อกำลังศึกษาตำรา

ความรู้สึคนึกคิดอันแท้จริง ฉะนั้นหวาง ชุง จึงให้ยึดถือ “ความจำแนกผิดชอบ” และ “ความเคารพความจริง” เป็นมาตรฐานในการตัดสินวรรณกรรม อย่างไรก็ตามข้อบกพร่องของเขาก็มีที่ว่า ในขณะที่ส่งเสริม “การเคารพความจริง” นั้น เขาคัดค้านแนวพรรณนาเกินจริง (hyperbole) อันเป็นกลวิธีการประพันธ์วิธีหนึ่ง

หวาง ชุง ยังวิจารณ์ความนิยมที่เรียกว่า “ยกโบราณชมปัจจุบัน” ซึ่งเป็นความนิยมที่เกิดในสมัยราชวงศ์ตองฮั่น เขาเห็นว่า วัฒนธรรมสมัยปัจจุบันเจริญกว่าสมัยโบราณ ไม่มีเหตุผลอะไรที่จะ “ยกโบราณชมปัจจุบัน” เขาจึงเสนอทรรศนะที่ว่า “งานประพันธ์ชิ้นหนึ่งจะดีหรือไม่ดี ไม่ได้อยู่ที่ว่าเป็นงาน

โบราณหรืองานปัจจุบัน แต่อยู่ที่ว่าเป็นงานที่สมจริงหรือไม่” ความเห็นในประเด็นนี้เป็นทรรศนะที่เฉียบคมและมีคุณค่ามากในแง่ของการวิจารณ์ในช่วงนั้น

“ว่าด้วยวรรณกรรม” ของฉาว पी

สมัยราชวงศ์ถังฮั่นตอนปลาย วรรณกรรมเจริญก้าวหน้ามาก ในประวัติวรรณกรรมจีนจึงมักเรียกสมัยนี้ว่า “สมัยเจียนอาน” ซึ่งรวมเวลากว่า ๒๐ ปี มีนักประพันธ์เด่น ๆ หลายคนและที่เด่นที่สุดคือ ฉาว จื่อ (Cao Zhi ค.ศ. ๑๙๒-๒๓๒) และ ฉาว पी (Cao Pi ค.ศ. ๑๘๗-๒๒๖)

ในงานนิพนธ์วิชาการของ ฉาว पी มีบทหนึ่งเป็นบทวิจารณ์วรรณกรรมในหัวข้อว่า *ว่าด้วยวรรณกรรม* (“ลุนเหวิน - Lun Wen”) ในบทความเรื่องนี้ ฉาว पी เขียนวิจารณ์นักประพันธ์สมัยเจียนอานหลาย ๆ คน แต่ละคนมีข้อดีเด่นและข้อบกพร่องอย่างไร แล้วเสนอทรรศนะเชิงหลักทฤษฎีสองข้อคือ (๑) งานประพันธ์ทุกประเภทต้องมีลักษณะพิเศษเฉพาะของตน “หนังสือทุกความต้องสำนวนราบรื่น บทวิจารณ์ต้องวิจารณ์อย่างสมเหตุสมผล บทกล่าวขวัญติชมต้องเคารพความจริง ซื่อ และ ผู้ ต้องมีความสละสลวย (๒) นักประพันธ์แต่ละคนต่างมีบุคลิกภาพที่แตกต่างกัน แนวการประพันธ์จึงต้องแตกต่างกัน

บางครั้งก็มีความแตกต่างกันมาก ฉะนั้นผู้อ่านไม่ควรมือคดติในการยอมรับนักประพันธ์กลุ่มหนึ่ง แต่ปฏิเสธนักประพันธ์อีกกลุ่มหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม บทวิจารณ์ *ว่าด้วยวรรณกรรม* ก็มีข้อบกพร่องประการหนึ่ง คือในขณะที่วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพกับแนวการประพันธ์ของนักประพันธ์นั้น ได้เน้นความสำคัญของบุคลิกภาพมากเกินไปจนเกินไป แต่แม้จะมีข้อบกพร่องก็ตาม บทวิจารณ์เรื่องนี้มีความสำคัญไม่น้อยในประวัติวรรณกรรมวิจารณ์ของจีน เพราะเป็นแบบฉบับให้แก่วงการวรรณกรรมวิจารณ์ นักวิจารณ์รุ่นหลัง ๆ ล้วนสืบทอดทรรศนะของฉาว पी และพัฒนาสานต่อให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะต่อทรรศนะความเห็นเกี่ยวกับลักษณะพิเศษของงานประพันธ์ ประเภทต่างๆ และความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพกับแนวการประพันธ์ แนวคิดดังกล่าวเป็นที่สนใจอย่างมากจากนักวิจารณ์และนักประพันธ์และมีการอภิปรายกันในรูปแบบต่างๆ ตลอดจนมาในประวัติวรรณกรรมวิจารณ์ของจีน

“ผู้วรรณกรรม” ของฉิว จี

สมัยราชวงศ์ซ่ง (Xi Jin ค.ศ. ๒๖๕-๓๑๗) แม้วรรณกรรมจีนจะพัฒนาเจริญขึ้นอีกระดับหนึ่ง แต่มีปัญหาด้านค่านิยมที่ผิด ๆ

เกิดขึ้นในวงการวรรณกรรมขณะนั้น ๒ ประการคือ ประการแรกงานประพันธ์ส่วนใหญ่จะลอกเลียนแบบงานประพันธ์สมัยโบราณ ไม่สะท้อนชีวิตที่เป็นจริง ประการที่สอง นักประพันธ์ส่วนใหญ่สนใจเพียงความงดงามและความสละสลวยของรูปแบบและพยายามที่จะสร้างแนวทางการใช้ประโยคสมคูล^๕ ยังผลให้การประพันธ์ไปสู่แนวทางแห่งรูปแบบนิยม (formalism) ด้วยเหตุดังกล่าวรูปแบบนิยมจึงกลายเป็นลักษณะเด่นในวงการวรรณกรรม และมีอิทธิพลที่ส่งผลกระทบต่อแวดวงวรรณกรรมวิจารณ์ นักวิจารณ์สำคัญหลายคน แม้จะพยายามคัดค้านรูปแบบนิยมที่กำลังแพร่หลาย แต่ในขณะเดียวกันพวกเขาในทางอ้อมกลับมีส่วนช่วยในการส่งเสริมรูปแบบนิยม มีแต่งานนิพนธ์เรื่อง *ว่าด้วยทำนองของงานประพันธ์* (“Wenzhang Liubie Lun”) ของจื่อ หยู (Zhi Yu) เท่านั้นที่นับว่าเป็นหนังสือวิจารณ์ที่คัดค้านรูปแบบนิยมอย่างเด็ดขาดเนื่องจากเขาเห็นว่า เนื้อหาของงานประพันธ์สำคัญกว่ารูปแบบ แต่เป็นที่น่าเสียดายที่ว่างานนิพนธ์

เรื่องนี้สูญหายไปหลายตอน ต้นฉบับที่มีอยู่และหาได้ในปัจจุบันเป็นฉบับที่ไม่สมบูรณ์

หนังสือวิจารณ์วรรณกรรมที่มีคุณค่าในประวัติวรรณกรรมสมัยราชวงศ์ซ่งอีกเรื่องหนึ่งคือ *ผู้วรรณกรรม* (“เวินฝู่ – Wen Fu”) ของ ลู่ จี (Lu Ji ค.ศ. ๒๖๑-๓๐๓) ซึ่งเขียนขึ้นโดยใช้บทสรุปจากประสบการณ์ของนักประพันธ์รุ่นก่อน ๆ ผสานเข้ากับความรู้สึคนึกคิดส่วนบุคคล หนังสือเรื่องนี้สะท้อนให้เห็นว่า ลู่ จี มีความเข้าใจดีพอสมควรในทรรศนะที่ว่า วรรณกรรมเป็นที่แสดงออกซึ่งความรู้สึคนึกคิดที่มีต้นกำเนิดมาจากความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ความเข้าใจประเด็นนี้ช่วยให้ ลู่ จี วิจารณ์วรรณกรรมอย่างแหลมคมและถูกต้องเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะประเด็นว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหา กับสำนวนของงานประพันธ์ ลู่ จี เห็นว่า เนื้อหาเปรียบเสมือน “กิ่งก้านสาขา” สำนวนเปรียบเสมือน “กิ่งห้อยใบดอก” เขาคัดค้านการประพันธ์ที่ลอกเลียนแบบมาจากคนโบราณ และส่งเสริมการประพันธ์ที่มีความสร้างสรรค์ ให้ความสำคัญด้านจินตนาการของนักประพันธ์ ลู่ จี แบ่งประเภทของงาน

^๕ ให้ประโยคหนึ่งมี ๒ วรรค วรรคหน้ากับวรรคหลังต้องสมคูลด้วยความหมาย รูปแบบ ตำแหน่งของคำ

ประพันธ์อย่างละเอียดมากกว่าฉาว พิ และบรรยายลักษณะพิเศษของประเภทต่าง ๆ ละเอียดกว่าเช่นกัน ในส่วนที่เกี่ยวกับชื่อและผู้ เขาสนับสนุนให้มีลักษณะของความสละสลวยเช่นเดียวกับทรรศนะของฉาว พิ การแต่งชื่อที่เน้นความสละสลวยเป็นหลักจนกลายเป็นค่านิยมที่แพร่หลายตลอดมาจึงมีจุดเริ่มต้นมาจากสมัยเจียนอานและสมัยราชวงศ์ซี้จั้น นอกไปจากนี้แล้ว ลู่ จี ยังเน้นความสำคัญของถ้อยคำอย่างมาก และส่งผลกระทบต่อในเวลาต่อมาคือ ทำให้เกิดความนิยมที่จะสนใจเพียงความสละสลวยของถ้อยคำอย่างแพร่หลายและเพิกเฉยความสมบูรณ์และความเป็นเอกภาพของเรื่องทั้งเรื่อง

“งานประพันธ์งานยิ่งใหญ่” ของ หลิว เซี่ย

สมัยราชวงศ์หนันฉาว (Nan Chao ค.ศ. ๔๒๐-๕๕๗) วรรณกรรมจีนมีแนวโน้มที่นิยมความสละสลวยและความฟุ่มเฟือยมากยิ่งขึ้น วรรณกรรมวิจารณ์ก็พัฒนายกระดับขึ้นมาถึงระดับสูงพอสมควร นักวิจารณ์เด่นที่สุดชื่อ หลิว เซี่ย (Liu Xie) งานนิพนธ์เรื่อง งานประพันธ์งานยิ่งใหญ่ (“เหวินซินเตี่ยวหลง - Wenxin Diao Long”) ของเขา ซึ่งเขียนในสมัยฉี (Qi ค.ศ. ๔๗๙-๕๐๒)

เพื่อคัดค้านแนวโน้มที่นิยมความสละสลวยและความฟุ่มเฟือย นับเป็นงานวิจารณ์ดีเด่นในประวัติศาสตร์วรรณกรรมวิจารณ์ของจีน

งานประพันธ์งานยิ่งใหญ่ เป็นรวมบทความ ๕๐ บทความเข้าด้วยกัน บทที่ ๑-๕ ว่าด้วยหน้าที่ของวรรณกรรม บทที่ ๖-๒๕ บรรยายพัฒนาการของงานประพันธ์ประเภทต่าง ๆ และวิจารณ์งานประพันธ์ของนักประพันธ์สมัยต่าง ๆ บทที่ ๒๖-๔๐ เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับขั้นตอนของการประพันธ์ เสนอชื่อเรียกเรื่องที่มีต่อแนวทางการประพันธ์และความคิดเห็นเกี่ยวกับกลวิธีการประพันธ์ บทที่ ๔๑-๔๙ ว่าด้วยวิธีการของการวิจารณ์วรรณกรรมและเสนอบรรทัดฐานสำหรับตรวจสอบวรรณกรรม บทสุดท้ายเป็นบทสรุป

หลิว เซี่ย เห็นว่า “ตัว” เป็นแหล่งกำเนิดของวรรณกรรม คำว่า “ตัว” ในภาษาจีนโบราณมีใช้กันอย่างกว้างขวางและใช้กันต่างยุค ต่างที่ และต่างความหมาย “ตัว” ในที่นี้หมายถึงหลักธรรมชาติ เนื่องจากหลิว เซี่ยเห็นว่า “ตัว” เป็นแหล่งกำเนิดของวรรณกรรม “ตำรา ๖ คัมภีร์” (“ลิวจิง - Liu Jing”) ซึ่งตรวจแก้โดย ชง ชิว เป็นหนังสือที่แสดงออกซึ่ง “ตัว” ในรูปแบบที่

เป็นลายลักษณ์อักษร และนับเป็นแหล่งกำเนิดของสังขธรรม เขาจึงเสนอทรรคนะที่ว่า “ตำรา ๖ คัมภีร์” เป็นแหล่งกำเนิดของงานเขียนทั้งหมด หน้าที่ของวรรณกรรมก็คือเสนอข้ออธิบาย “ตัว” ที่แฝงความไว้ใน “ตำรา ๖ คัมภีร์” ทรรคนะประการนี้มีส่วนช่วยให้นักประพันธ์และผู้อ่านเข้าใจเนื้อหาและหน้าที่ของวรรณกรรมดีขึ้น และมีส่วนช่วยในการคัดค้านแนวโน้มแห่งรูปแบบนิยม แต่ข้อเสียคือทำให้หลักทฤษฎีทางวรรณกรรมของหลิว เซีย มีลักษณะติดคัมภีร์และความลึกลับบางประการ อันเป็นอุปสรรคในการถ่ายทอดความเห็นที่ถูกต้องของเขาอย่างเต็มที่ ทรรคนะของเขาจึงส่งผลกระทบต่อวงการวิจารณ์วรรณกรรมไม่มากเท่าที่ควร

ในประเด็นว่าคว้ยขึ้นตอนของการประพันธ์ หลิว เซีย เห็นว่า ก่อนจะเริ่มเขียนงานประพันธ์นั้นจะต้องมีความรู้สึกนึกคิดเกิดขึ้นก่อน และความรู้สึกนี้เกิดขึ้นจากการสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ฉะนั้น สภาวะแวดล้อมจึงเป็นปัจจัยกำหนดเนื้อหาความคิดของงานประพันธ์ โดยทั่วไปความงามแห่งธรรมชาติแฝงเร้นในสภาวะแวดล้อม สุนทรียภาพทางวรรณศิลป์เป็นมาตรการสะท้อนความงามแห่งธรรมชาติ หลิว เซีย จึงเน้นความสำคัญของจินตนา

การและกลวิธีการประพันธ์ เขากล่าวว่า นักประพันธ์อาจสร้างบางสิ่งบางอย่างขึ้นในจินตนาการโดยไม่ต้องมีประสบการณ์กับสิ่งนั้น ๆ มาก่อน แต่กระนั้นจินตนาการที่ดีและแนวพรรณนาเกินจริงก็ดีล้วนต้องมีความสมเหตุสมผลกันและต้องไม่ผิดหลักตรรกวิทยา เขาเชื่อมั่นและเข้าใจว่า งานประพันธ์จะสะท้อนสภาวะแวดล้อมและเสนอความคิดเห็นของนักประพันธ์ แม้หลิว เซีย จะเน้นความสำคัญของความคิด แต่เขาก็เข้าใจว่าความคิดไม่อาจเกิดขึ้นตามลำพังได้ แต่จะเกิดจากประสบการณ์ในชีวิตและการอ่านของนักเขียนโดยการผสมผสานระหว่างการวิเคราะห์หาเหตุผลกับจินตนาการของนักประพันธ์ กล่าวสรุปได้ว่า ปัจจัยขึ้นพื้นฐานแห่งการประพันธ์คือสภาวะสิ่งแวดล้อม ไม่ใช่อารมณ์หรือจิตใจ แนวคิดดังกล่าวจึงเป็นทรรคนะแนวคติวัตตุนิยม

หลิว เซีย เรียกร้องให้งานประพันธ์มีความสมบูรณ์เต็มเม็ดเต็มหน่วยทั้งเนื้อหาและรูปแบบ แต่เนื้อหาต้องมีความสำคัญมากยิ่งขึ้นกว่ารูปแบบ เขาวิจารณ์ความนิยมในวงการวรรณกรรมสมัยนั้นที่เน้นความสนใจเฉพาะต่อรูปแบบ พิถีพิถันเพียงการจะเลือกใช้ถ้อยคำที่สละสลวย ใช้ประโยคสมมูลและ

ใช้คำตามหลักเสียงเสนาะ แต่เพิกเฉยความ
สมบูรณ์ของเนื้อหา

หลิว เซีย วิเคราะห์พัฒนาการของ
วรรณกรรมสมัยต่าง ๆ โดยเฉพาะของสมัย
ราชวงศ์จิ้น (Jim ค.ศ. ๒๖๕-๔๒๐) และ
ได้ข้อสรุปว่า วรรณกรรมจะเจริญหรือเสื่อม
ขึ้นอยู่กับสังคมและการเมือง หาได้ขึ้นอยู่กับ
ความสามารถของนักประพันธ์เพียงฝ่ายเดียว
ไม่ และเสนอความเห็นที่ว่าวรรณกรรมจะต้อง
กล้าเผชิญหน้ากับความเป็นจริงของสังคม

เกี่ยวกับการวิจารณ์วรรณกรรม หลิว
เซีย วิจารณ์เชิงอุทานว่า ที่ว่าการวิจารณ์
วรรณกรรมยากนั้น ก็ตรงที่ว่า ผู้วิจารณ์มี
อคติ หากไม่ “ยกย่องวรรณกรรมโบราณดู
ถูกวรรณกรรมปัจจุบัน” แล้ว ก็ต้อง “ถือ
ความเข้าใจเฉพาะแง่ของส่วนตัวเป็นความเข้าใจ
ที่เห็นทุกสิ่งทุกอย่าง” เขาเห็นว่า การ
วิจารณ์วรรณกรรมยากก็จริง แต่ก็เชื่อว่ามีโอกาส
วิจารณ์กันอย่างสมเหตุสมผลได้ แล้วทำอย่าง
ไรจึงจะวิจารณ์กันอย่างสมเหตุสมผลได้ เขา
เห็นว่า ที่สำคัญที่สุดคือ ตัวผู้วิจารณ์เองต้อง
มีประสบการณ์อย่างมาก “เล่นเพลงเป็นพันๆ
แล้วจึงรู้เสียง เล่นดาบเป็นพันๆ แล้วจึง
รู้คม”

เพื่อช่วยผู้วิจารณ์ให้มีแนวทางการ
วิจารณ์กันอย่างสมเหตุสมผล หลิว เซีย เสนอ
หลักการวิจารณ์วรรณกรรม ๖ ข้อ คือ (๑)
แก่นสารหรือแก่นของเรื่องเป็นอย่างไร (๒)
ภาษาถูกต้อง เหมาะสมหรือไม่ (๓) เนื้อ
หากับรูปแบบประสานกันได้ดีหรือไม่ มี
ความสร้างสรรค์หรือไม่ (๔) โครงสร้าง
องค์ประกอบ การดำเนินเรื่องถูกต้องตาม
หลักการหรือไม่ มีความแปลกใหม่หรือไม่
(๕) การสาธกหรือการอ้างเหมาะสมหรือไม่
(๖) มีความไพเราะหรือไม่ สรุปแล้วก็คือ
ต้องพิจารณาทั้งเนื้อหาและรูปแบบทั้งความ
คิดและความงามของศิลปะ

ความคิดของหลิว เซีย ได้รับอิทธิพล
ของลัทธิหยู (ลัทธิขงจื้อ) บ้าง ของจิตนิยม
(idealism) บ้าง ทรรศนะทางวรรณ
กรรมของเขาจึงมีข้อบกพร่องเช่นกัน เช่น
อธิบายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่าง
วรรณกรรมกับ “ตัว” ตติลักษณ์กะมี้เกีร์
และความลึกลับบางประการ ข้อวิจารณ์นัก
ประพันธ์ก็มีผิดพลาดบ้าง และอีกประการ
หนึ่งเรื่อง งานประพันธ์งานยิ่งใหญ่ ของเขา
เขียนด้วย “ผิยนเหวิน” (Pianwen) ทำให้ผู้
อ่านเข้าใจยาก “ผิยนเหวิน” เป็นงานเขียน
ชนิดหนึ่ง ต้องพยายามใช้ประโยคที่มีรูปแบบ

เสมอกันและประโยคสมมูล ต้องสนใจความ
สละสลวยและความไพเราะของคำ ความนิยม
เขียนเหวิน ในสมัยนั้นนับเป็นปัจจัยสำคัญ
หนึ่งปัจจัยที่ทำให้วรรณกรรมเสื่อมลง

“วิจารณ์ชื่อ” ของโจง โหยง

หลังจาก งานประพันธ์งานยิ่งใหญ่ ของ
หลิว เซี่ย แล้ว ในเวลาต่อมา โจง โหยง
(Zhong Rong ค.ศ. ? - ๕๕๒) นักวิจารณ์
เรื่องนามในสมัยเหลียง (Liang ค.ศ. ๕๐๒
- ๕๕๗) แห่งราชวงศ์หนันฉาว ได้เขียน
เรื่อง วิจารณ์ชื่อ (“Shi Pin”) ซึ่งนับเป็น
แบบอย่างของวรรณกรรมวิจารณ์ที่ดีเด่นอีก
เรื่องหนึ่งในประวัติศาสตร์วรรณกรรมวิจารณ์จีน

ในหนังสือเรื่องนี้ โจง โหยง วิจารณ์
พวกกวีผู้ดีที่พิถีพิถันเรื่องการสาธกและเรื่อง
เสียงเสนาะถ่ายเดียว การที่ชื่อเสื่อมลงในสมัย
ราชวงศ์หนันฉาว สาเหตุอยู่ที่แนวโน้มนิยมที่พิถี
พิถันเรื่องการสาธกและแนวโน้มนิยมที่ถือเคร่ง
ในเรื่องเสียงเสนาะ ฉะนั้น โจง โหยง จึงเจาะ
จงที่จะวิพากษ์วิจารณ์แนวโน้มนิยมทั้งสองแนวนี้
โดยเฉพาะวิพากษ์วิจารณ์แนวโน้มนิยมที่ถือเคร่ง
ในเรื่องเสียงเสนาะยิ่งรุนแรงกว่า

โจง โหยง เห็นว่า ชีวิตสังคมและ
ธรรมชาติเป็นแหล่งกำเนิดของชื่อ ประสบ

การณ์ของกวีมีความสำคัญมากสำหรับการประ
พันธ์ ในการวิจารณ์ชื่อนั้นเขาเสนอให้พิ
จารณาทั้งจากเนื้อหาและรูปแบบ ชื่อที่ดีต้องมี
เนื้อหาที่เป็นเอกภาพสมบูรณ์และในขณะเดียวกัน
ก็ต้องมีความไพเราะและความสละสลวย
ด้วย ฉะนั้น เขาจึงยกย่องฉาว จื่อ กวีเอกสมัย
เจียนอานเป็นอย่างยิ่งเพื่อต้านทานแนวโน้มนิยม
ในสมัยเหลียงที่สนใจเพียงความสละสลวยแต่
ละเลยเนื้อหา

ในการวิจารณ์กวีและชื่อ โจง โหยง
ใช้แนวเปรียบเทียบแบบเนียน ซึ่งเป็นวิธีการ
ที่มีอิทธิพลต่อการวิจารณ์ชื่อในสมัยหลัง

การที่โจง โหยง คัดค้านการถือเคร่ง
ในเรื่องเสียงเสนาะนับเป็นสิ่งที่ถูกต้อง กวีบาง
คนศึกษาเรื่องเสียงเสนาะและทำให้การแต่ง
ชื่อมีหลักการที่สมบูรณ์แบบยิ่งขึ้นและเป็น
ปัจจัยที่ทำให้เกิดแผนผังสำหรับแต่งชื่อใน
สมัยหลัง แต่โจง โหยง ปฏิเสธสิ่งเหล่านี้
ทั้งหมด วิจารณ์ชื่อ มีข้อบกพร่องอีก ๒
ข้อ (๑) แม้เขาจะวิพากษ์แนวโน้มนิยมที่พิถี
พิถันแน่นให้กวีสนใจทั้งเนื้อหาและรูปแบบ
แต่เขาก็มักจะเน้นให้ใช้ถ้อยคำที่สละสลวยมาก
กว่า (๒) ในการวิจารณ์กวีและชื่อนั้นเขา

แบ่งกวีเป็น ๓ ระดับอย่างตายตัว จึงล้มเหลว ในการที่จะสะท้อนความสำเร็จของพวกกวี ได้อย่างยุติธรรมทุกคน

วรรณกรรมวิจารณ์ในสมัยราชวงศ์ถัง

สมัยราชวงศ์ถัง (Tang ค.ศ. ๖๑๘-๙๐๗) วรรณกรรมจีนเจริญขึ้นถึงระดับสูง และนับเป็นสมัยทองของชื่อคัวย หนังสือรวมชื่อสมัยราชวงศ์ถัง เพียงเรื่องเดียวก็ปรากฏว่ามีชื่อเกือบ ๕๐,๐๐๐ บทของกวีกว่า ๒,๓๐๐ คน ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชื่อรุ่งเรืองคือกวีส่วนใหญ่ต่างวิพากษ์วิจารณ์แนวโน้ม ความสนใจในความสะสละสลวยที่เป็นรูปแบบ นิยมจากสมัยฉีและสมัยเหลียงแห่งราชวงศ์ หั่นฉาว และขณะเดียวกันก็พยายามสืบทอด ทำนองสมัยเจียนอานและปฏิรูปการประพันธ์ โดยฟื้นฟูความนิยมแนวโบราณ

ในสมัยราชวงศ์ถัง นักวิจารณ์เด่นๆ มักเป็นกวีเอกแทบทั้งสิ้น เช่น เฉิน จื่ออาน (Chen Zi'ang ค.ศ. ๖๖๑-๗๐๒) หลี่ ไป่ (Li Bai ค.ศ. ๗๐๑-๗๖๒) ตู๋ ฝู่ (Du Fu ค.ศ. ๗๑๒-๗๗๐) หาญ หยู่ (Han Yu

ค.ศ. ๗๖๘-๘๒๔) ไป่ จวูอี้ (Bai Juyi ค.ศ. ๗๗๒-๘๖๔) ตู๋ มู่ (Du Mu ค.ศ. ๘๐๓-๘๕๓) เป็นต้น คนที่เด่นที่สุดคือ ไป่ จวูอี้ ผู้นำ ขบวนการกรรมคนตรี^๔ แนวใหม่ เขา มีความเห็นว่า ชื่อต้องสะท้อนชีวิตที่เป็นจริง โดยเฉพาะการสะท้อนความเดือดร้อนของ ประชาชนและบริภาชนนโยบายที่ผิดพลาดของ ผู้ปกครอง ชื่อต้องให้การศึกษาแก่ผู้อ่านทั้ง เปลี่ยนจิตสำนึกของผู้อ่านและเปลี่ยนแปลง สังคมได้ เขาจึงเน้นบทบาทของชื่อที่ให้การ ศึกษาแก่ผู้อ่านและได้เสนอหลักแห่งการประ พันธ์ว่า “บทความเขียนเพื่อยุคสมัย ชื่อ แต่งเพื่อชีวิตที่เป็นจริง” หลักการดังกล่าวนี้ นับเป็นแนวนโยบายที่สอดคล้องอัตถนิยม (realism) ของ ขบวนการกรรมคนตรีแนวใหม่ ไป่ จวูอี้ ยังเห็นว่างานประพันธ์จะต้องสมจริง เขาคัดค้านงานประพันธ์ที่ผิดความจริง และ คัดค้านการที่พิถีพิถันเพียงเฉพาะการใช้ถ้อย คำหรือสำนวนที่สะสละสลวยแต่ละเลยเนื้อหา

เนื่องจากพวกนักวิจารณ์เป็นกวีคัวย พวกเขาจึงนิยมเขียนวิจารณ์ด้วยข้อความสั้นๆ หรือชื่อบทสั้นๆ บางที่เป็นแค่ ๒ วรรคก็มี

^๔ กรรมคนตรีเป็นตำแหน่งงานราชการในสมัยราชวงศ์ซ่ง (Xi Han ก่อน ค.ศ. ๑๐๖-ค.ศ. ๒๕) หน้าที่สำคัญคือรวบรวมชอพนบานและเพลงพนบานจากเมืองหลวงและท้องถิ่นต่าง ๆ ทั่วประเทศ คนสมัยหลัง จึงเรียกชอพนบาน และชอทกวางตามทำนองชอพนบานว่า “กรรมคนตรี” หรือ “ชอกรรมคนตรี”

บทความวิจารณ์ขนาดยาวที่เขียนเป็นเล่ม ๆ นั้นจะสนใจเพียงรูปแบบของแผนผัง การใช้ประโยคสมมูลและเรื่องเสียงเสนาะเป็นต้น จึงไม่มีคุณค่าอะไร เรื่องที่มีคุณค่าคือ ชื่อ ๒๔ ทำนอง (“Shipin 24 Ze”) ของ ซื่อโคง ฑู (Sikong Tu ค.ศ. ๘๓๗-๙๐๘) ในหนังสือเรื่องนี้ ซื่อโคง ฑู แบ่งทำนองของชื่อเป็น ๒๔ ประเภท และพรรณนาลักษณะพิเศษของชื่อประเภทต่าง ๆ ด้วยชื่อที่เขาแต่งเองประเภทละ ๑ บท รวม ๒๔ บทด้วยกัน ชื่อที่เขาแต่งเองนี้ ทุกบทเหมือนชื่อที่ชมภาพทิวทัศน์และแต่งด้วยแนวเปรียบเทียบนั้น กลวิธีแบบนี้ ตู ฝู และกวีเอกคนอื่นเคยใช้มาก่อนแล้ว แต่ซื่อโคง ฑู นำมาใช้กับชื่อวิจารณ์ชื่อที่เป็นชุดเป็นระบบได้อย่างแนบเนียน จึงกลายเป็นรูปแบบงานประพันธ์พิเศษอีกรูปแบบหนึ่งในวรรณกรรมวิจารณ์ของจีน

นับตั้งแต่สมัยฉี-เหลียง แห่งราชวงศ์หนันฉางเป็นต้นมา ผิยนเหวิน ได้รับการแพร่หลายอย่างกว้างขวาง และกลายเป็นอุปสรรคที่ขัดขวางความเจริญของร้อยแก้ว กวีเอกสมัยราชวงศ์ถังตอนต้นหลายคน เช่น ฉิน จื่ออว เป็นต้นเคยส่งเสริมและพยายามเขียนร้อยแก้วแนวโบราณ แต่ก็ไม่สามารถที่จะเปลี่ยนความนิยมผิยนเหวินได้ จน

กระทั่งสมัยราชวงศ์ถังตอนกลาง หาญ หยู่ และหลิว โจงหยวน (Liu Zongyuan ค.ศ. ๗๗๓-๘๑๙) บริภาษความนิยมผิยนเหวิน ส่งเสริมร้อยแก้วแนวโบราณ และพยายามเขียนงานตามหลักการที่วางไว้อย่างเคร่งครัด และแบบอย่างงานของพวกเขามีอิทธิพลอย่างมากต่อนักประพันธ์คนอื่น ๆ จนกลายเป็น “ขบวนการร้อยแก้วแนวโบราณ”

หาญ หยู่ ได้เสนอแนวคิดการวิจารณ์ไว้ ๓ ข้อคือ (๑) งานเขียนจะต้องมีเนื้อหาที่สมบูรณ์ (๒) จะต้องเปลี่ยนชนิดของงานเขียนจาก ผิยนเหวิน เป็นร้อยแก้ว (๓) จะต้องใช้ถ้อยคำที่มีความแปลกใหม่และมีชีวิตชีวา ตำแหน่งของคำต้องถูกต้องตามหลักภาษา ส่วนบรรณานุกรม “ขบวนการร้อยแก้วแนวโบราณ” ได้ช่วยให้ร้อยแก้วแนวโบราณมีบทบาทมากยิ่งขึ้นในการแสดงความรู้สึกนึกคิดอย่างราบรื่นและคล่องตัว ใช้ในการบรรยายเหตุการณ์และพรรณนาตัวละคร เพื่อสร้างจินตภาพ สะท้อนจิตใจ อารมณ์ และพรรณนาบรรยากาศอย่างเสรี และจับใจ การเขียนร้อยแก้วแนวโบราณจึงมีลักษณะที่เป็นวรรณกรรมมากขึ้น และทำให้เกิดร้อยแก้วที่เป็นวรรณกรรมขึ้นจนแยกตัวออกจากงานนิพนธ์ปรัชญาและงานนิพนธ์ประวัติศาสตร์ กลายเป็นวรรณกรรมที่สมบูรณ์ในที่สุด

ความสำเร็จของ *ชบวนกรร้อยแก้ว* แนวโบราณ ทำให้ความนิยมที่ยึดมั่นในความสละสลวยของรูปแบบที่แพร่หลายในวงการวรรณกรรมเป็นเวลากว่า ๓๐๐ ปี ค่อย ๆ เสื่อมลงทั้งได้ให้ข้อคิดแก่ชบวนกรปฏิรูปวรรณกรรมในสมัยราชวงศ์เป่ย์ซุง (Bei Song ค.ศ. ๙๖๐-๑๑๒๗) จนกระทั่งเกิดการแสวงหาความนิยมร้อยแก้วแนวโบราณ ขึ้นและนับถือนักประพันธ์เอกของสมัยราชวงศ์ถังและสมัยราชวงศ์ เป่ย์ ซุง รวม ๘ คน เป็นตัวอย่างแบบฉบับ ความนิยมร้อยแก้วแนวโบราณ ดังกล่าวนี ได้พัฒนาสืบสานมาตลอดและมีอิทธิพลอันยาวนานต่อพัฒนาการของวรรณกรรมจีน

สมัยราชวงศ์ถังเป็นสมัยที่วรรณกรรมพัฒนาเจริญก้าวหน้าอย่างมาก นอกจากชौर้อยแก้วและนวนิยายซึ่งเจริญถึงระดับสูงแล้ว “ฉือ” งานประพันธ์อีกประเภทหนึ่งก็พัฒนาเจริญขึ้นมาด้วย คำว่า “ฉือ” ดังเดิมเป็นเนื้อร้องที่แต่งตามโน้ตเพลงโบราณ และมีกำเนิดขึ้นในสมัยเหลียงแห่งราชวงศ์หนันฉิว และพัฒนาเรื่อยมาถึงสมัยราชวงศ์ถังตอนกลางและตอนปลาย ฉือมีคุณค่าทางศิลปะในตัวเอง มีแผนผังตามโน้ตเพลงเป็นบทๆ เหมาะสำหรับการขับร้อง ผู้แต่งต้องเลือก

ถ้อยคำที่เหมาะสมเขียนเติมลงตามแผนผังของโน้ต จึงเรียกว่า “เติมฉือ” ฉือแพร่หลายอย่างกว้างขวางในสมัยราชวงศ์ซุง (Song ค.ศ. ๙๖๐-๑๒๗๙) และนักประพันธ์ใช้ฉือเป็นแนวทางการเขียนวิจารณ์วรรณกรรม เช่นเดียวกับชือ ผู้และงานเขียนของจีนชนิดอื่น ๆ

“สนทนาชือ” ในสมัยราชวงศ์ซุง

ในงานเขียนวรรณกรรมวิจารณ์ประเภทต่างๆ ของสมัยราชวงศ์ซุง *สนทนาชือ* (“Shihua”) นับเป็นงานเขียนที่ชวนอ่านที่สุดและมีอิทธิพลมากที่สุด *สนทนาชือ* ดังเดิมก่อตัวขึ้นแทรกซ้อนในงานเขียนหลายประเภท จนกระทั่งสมัยราชวงศ์เป่ย์ซุงตอนกลาง จึงแยกตัวเฉพาะออกมาเป็นงานวรรณกรรมวิจารณ์อีกประเภทหนึ่ง เฉพาะสมัยราชวงศ์ซุงมี *สนทนาชือ* เกือบ ๓๐ เรื่อง เรื่องแรกคือ *สนทนาชือลิ่วอี้* (“Liuyi Shihua”) แต่งโดยโอหยาง ชิว (Ouyang Xiu ค.ศ. ๑๐๐๗-๑๐๗๒) นักประพันธ์ที่มีชื่อเสียงมาก *สนทนาชือ* ช่วงแรกยังไม่สมบูรณ์แบบ เนื้อเรื่องมักจะมีหลายอย่างรวมกัน เช่น บทวิจารณ์บ้าง บทค้นคว้าบ้าง บทอธิบายบ้าง บทบันทึกบ้าง เกร็ดในวงวรรณกรรมบ้าง จุดมุ่งหมายในการแต่งไม่ใช่เพื่อค้นคว้าหรือ

วิจารณ์เชิงวิชาการ แต่ “เพื่อเป็นเรื่องคุยในยามว่าง” เท่านั้น ในช่วงนั้นแวดวงวรรณกรรมทั่วไปยังไม่มีหัวข้อหรือเรื่องอะไรที่จะต้องถกเถียงกัน มาถึงช่วงที่สอง สถานการณ์ในแวดวงวรรณกรรมค่อยๆ เปลี่ยน ซู ชือ (Su Shi ค.ศ. ๑๐๓๗-๑๑๐๑) และหวง ถึงเจียน (Huang Tingjian ค.ศ. ๑๐๔๕-๑๑๐๕) นักประพันธ์ที่มีชื่อเสียงสร้างบทบาทเด่นขึ้นเรื่อยๆ เนื้อหาใน *สนทนาชือ* ไม่ใช่เรื่องที่ “คุยในยามว่าง” หรือ “บันทึกเรื่องราว” เช่นเดิมอีก หากกล่าวถึงสภาวะความเคลื่อนไหวในแวดวงภาษาวรรณกรรม และเสนอข้อคิดแนวทางในแวดวงการประพันธ์ แต่กระนั้น *สนทนาชือ* ช่วงนี้ยังไม่มีคุณค่ามากนัก เพราะมุ่งเน้นกลวิธีการแต่งชือและให้ข้อคิดเล็กๆ น้อยๆ มากกว่า จนกระทั่งช่วงที่สามคือสมัยราชวงศ์หนันซ่ง (Nan Song ค.ศ. ๑๑๒๗-๑๒๗๙) มี *สนทนาชือ* ๓ เรื่อง ซึ่งมีคุณค่าคือ *สนทนาชือส่วยหาญถาง* *สนทนาชือไปสือ* และ *สนทนาชือซางหลัวง*

สนทนาชือส่วยหาญถาง เขียนโดย จาง จี้ (Zhang Jie) นักวิจารณ์สมัยราชวงศ์หนันซ่งตอนต้น ในวงการวรรณกรรมสมัยนั้นกำลังนิยมแนวการประพันธ์ของซู ชือและหวง ถึงเจียน นักประพันธ์มือเอกสมัยก่อน

เป็นอย่างยิ่ง ซึ่ง จาง จี้ ไม่เห็นด้วยและวิจารณ์อย่างรุนแรง เขายอมรับความสำเร็จทางด้านกลวิธีการประพันธ์ของ ซู ชือ และหวง ถึงเจียน แต่วิพากษ์วิจารณ์ทรรศนะในการประพันธ์ของ ซู ชือ และหวง ถึงเจียนว่า “ทำให้วิรุ่นหลังสนใจเพียงเรื่องการสาธกและเรื่องสัมผัสโดยเพิกเฉยว่า การประพันธ์ต้องมีจุดมุ่งหมายที่จะสะท้อนชีวิตและสังคมและความรู้สึกนึกคิดของกวี ซึ่งยังผลให้การประพันธ์ต้องเสื่อมลง” แต่น่าเสียดายที่การวิจารณ์ของเขาไร้ผลประหนึ่งตะโกนร้องกลางป่าทึบโดยไม่ได้รับขานรับเลย

การที่นำกลวิธีการประพันธ์มาแทนที่จุดมุ่งหมายของการประพันธ์ หรือยึดมั่นในกลวิธีการประพันธ์แต่ลืมจุดมุ่งหมายของการประพันธ์เสีย เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นบ่อยและยากที่จะแก้ตกได้ในประวัติศาสตร์วรรณกรรมจีน

สนทนาชือไปสือ (“Baishi Daoren Shishuo”) ของ เจียง ขวย (Jiang Kui) เขียนไว้อย่างชัดเจนว่า “แต่งเพื่อผู้อ่านที่แต่งชือไม่เป็นจะได้แต่งเป็น” หนังสือเรื่องนี้มีข้อเด่นที่ว่าเป็นบทวิจารณ์ซึ่งเขียนจากประสบการณ์และความรู้สึกนึกคิดในการประพันธ์ของผู้เขียนเอง ซึ่งให้เห็นเกร็ดภูมิหลังต่าง ๆ และบรรยายความยากลำบากในการประพันธ์

ได้อย่างสมจริง แต่ก็มีข้อบกพร่องที่ว่ามโนคติของผู้เขียน ฉาว จื่อ นักประพันธ์เอกสมัยเจียนอันเคยแสดงความเห็นไว้ประการหนึ่งว่า “กว่าจะวิจารณ์ได้ต้องประพันธ์เก่งก่อน และฉาว ฟี่ เคยกล่าวไว้ว่า “งานประพันธ์หามีเพียงชนิดเดียวทำนองเดียวไม่ ผู้ที่สันทัดทุกชนิดทุกทำนองนั้นย่อมหายาก นักประพันธ์จึงมักจะเหยียดหยามดูถูกซึ่งกันและกัน เพราะแต่ละคนให้คุณค่าความสำคัญแก่ข้อดีเด่นของตน”

“สนทนาชื่อซางหล่าง” (“Canglang Shihua”) เขียนโดย หยาน หยู (Yan Yu) นักวิจารณ์ที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในสมัยราชวงศ์หนันซ่งตอนปลาย เป็นงานวิจารณ์ที่เด่นอีกเล่มหนึ่งในขบวนแถวของหนังสือวิจารณ์วรรณกรรม ผู้ที่รวบรวมบทวิจารณ์ชื่อส่วนมากจะนิยมนำบทวิจารณ์ของหยาน หยู มาพิมพ์ไว้ในเล่มโดยเป็นบทสุดท้ายของเรื่องเพราะชวนอ่านมากกว่า *สนทนาชื่อซางหล่าง* มี ๕ บทด้วยกัน บทที่ ๑-๒ เป็นผลวิจัยทฤษฎีแห่งการแต่งชื่อ บรรยายแนวการประพันธ์ที่แตกต่างกันของพวกกวีสมัยต่าง ๆ และชื่อชนิดต่างๆ บทที่ ๓ บรรยายกลวิธีการแต่งชื่อ บทที่ ๔-๕ วิจารณ์และศึกษาค้นคว้าชื่อดีเด่น

หยาน หยู เห็นว่า ชื่อเป็นงานเขียนเพื่อ “แสดงความรู้สึกนึกคิดหรือจิตอารมณ์” ไม่จำเป็นต้องผูกมัดไว้กับเหตุผล ไม่พิถีพิถันการใช้ถ้อยคำ” ฉะนั้น เขาจึงวิจารณ์กวีสมัยหลัง ๆ ที่แต่งชื่อโดย “เล่นสำนวน เล่นความรู้หนังสือ เล่นข้อคิดเห็นและข้อวิจารณ์” หลังจากสมัยราชวงศ์หนันซ่งตอนกลาง มีกวีพวกหนึ่งเริ่มนิยมแนวการประพันธ์ของสมัยราชวงศ์ถังตอนปลาย อันเป็นแนวโน้มที่ห่างเหินชีวิตที่เป็นจริง สนใจเพียงศิลปะแต่ละเลยความคิด หยาน หยู เห็นว่า นี่เป็น “ความเคราะห์ร้ายครั้งใหม่ที่เกิดขึ้นในวงการกวี” เขาจึงคัดค้านและเสนอให้ “เอาอย่างแนวการประพันธ์ของสมัยราชวงศ์ฮั่น สมัยราชวงศ์เว่ย (Wei ค.ศ. ๒๒๐-๒๖๕) สมัยราชวงศ์จิ้น และสมัยราชวงศ์ถังตอนรุ่งเรืองที่สุด” และ “จะต้องยึดถือแนวการประพันธ์ของสมัยราชวงศ์ถังตอนรุ่งเรืองที่สุดเป็นหลักการประพันธ์” เขาให้เหตุผลว่า การแต่งชื่อของกวีสมัยราชวงศ์ถังตอนรุ่งเรืองที่สุดนั้น “ประเด็นสำคัญอยู่ที่ความเล็งเห็นจริง เช่นเดียวกันกับการเข้าผานนังวี่บี่สสนา” “ได้เข้าใจอย่างถ่องแท้” ความเล็งเห็นจริงและความเข้าใจอย่างถ่องแท้ “ยากที่จะพรรณนาได้ซึ่งเสมือนเสียงเหนือฟ้า สีในภาพ ดวง

จันทร์ในน้ำ และเงาในกระจกส่อง” เนื่อง
จาก “ประเด็นสำคัญแห่งการตั้งชื่ออยู่ที่
ความเล็งเห็นจริง” “กวีสมัยราชวงศ์ถังตอน
รุ่งเรืองที่สุดได้เล็งเห็นจริง” จึง “ควรที่จะ
ต้องยึดถือแนวการประพันธ์ของสมัยราชวงศ์
ถังตอนรุ่งเรืองที่สุดเป็นหลักการประพันธ์”

สนทนาชื่อข้างหลัง แม้จะมีข้อ
ผิดพลาดบ้างในเรื่องเข้ามานานกับเรื่องวิจารณ์
ชื่อก็ตาม แต่มีเนื้อหาอันอุดม สมบูรณ์แบบ
เป็นระบบ วิจารณ์ได้ถึงใจผู้อ่าน มีความ
หมายซ่อนเร้นมีความแปลกใหม่ ชวนอ่าน
ชวนคิด นับว่าเป็นเรื่องดีเด่นที่สุดในบรรดา
สนทนาชื่อ ทุกเรื่องของสมัยราชวงศ์ซ่ง
ทั้งมีอิทธิพลไม่น้อยต่อนักวิจารณ์สมัยราชวงศ์
หมิงและสมัยราชวงศ์ชิงเป็นอย่างยิ่ง

วรรณกรรมวิจารณ์ในสมัยราชวงศ์จิน

สมัยราชวงศ์จิน (Jin ค.ศ. ๑๑๑๕-
๑๒๓๔) มีนักวิจารณ์เด่น ๒ คนคือ หวาง
ย๋วยซู่ และหยวน หัวเหวี่ยน

หวาง ย๋วย ซู่ (Wang Ruoxu ค.ศ.
๑๑๗๔-๑๒๔๓) มีความเห็นเช่นเดียวกันที่
ว่า งานประพันธ์ต้องยึดถือเนื้อหาเป็นเอก
ถ้อยคำหรือสำนวนเป็นรองและต้องรับใช้เนื้อ
หา เขายอมรับแนวการประพันธ์อัตถนิยม

ของตั ฝู และไป จู้อี้ ยกย่องซู่ ชื่อ มีความ
เสรีนอกเหนือรูปแบบต่าง ๆ ทั้งสิ้น เขา
วิจารณ์หวง ถึงเจียนอย่างรุนแรงว่า “เป็นผู้
ลอกอย่างฉลาด” เขาส่งเสริมแนวการประ
พันธ์ที่มีความเรียบง่ายและเป็นธรรมชาติ
เรียกร้องให้ชื่อสะท้อน “ทุกซ์สุขที่เป็นจริง”
นอกจากวิจารณ์ชื่อแล้ว เขายังเขียนวิจารณ์
ร้อยแก้วด้วย แต่การที่เขายังคงยึดความเชื่อใน
ศักดิ์นาิยมของจีนบางประการและพิถีพิถัน
เรื่องศิลปะมากเกินไปจน งานวิจารณ์ร้อยแก้ว
ของเขาจึงมีข้อบกพร่องและต้อยคุณค่า

หยวน หัวเหวี่ยน (Yuan Haowen
ค.ศ. ๑๑๙๐-๑๒๕๗) วิเคราะห์กวีสำคัญ
และชื่อนานาทำนองของสมัยต่าง ๆ และเสนอ
ทรรศนะของตนอย่างชัดเจน กล่าวโดยสัง
เขปก็คือ เขาวิจารณ์ความนิยมที่สนใจเพียง
ความสละสลวย พิถีพิถันเรื่องถ้อยคำ ถ้อยคำ
เรื่องเสียงเสนาะซึ่งแพร่หลายมาตั้งแต่สมัย
เหลียง เขายกย่องกวีที่พยายามจะเปลี่ยนความ
นิยมแบบนี้ ส่งเสริมแนวการประพันธ์ที่มี
ความแปลกใหม่ เป็นธรรมชาติและสมบูรณ์
ประเด็นที่น่าสังเกตคือ หลักการแห่งการ
วิจารณ์ชื่อของเขาให้ยึดถือเนื้อหาเป็นเอกและ
ให้พิจารณาจากด้านศิลปะและความประพฤติก
ของกวีด้วย เพื่อจะได้ข้อสรุปที่ถูกต้องกว่าและ

ยุติธรรมกว่า ความคิดเห็นของเขามีส่วนช่วย กระตุ้นให้ร่วมสมัยให้พยายามเสนอผลงาน เพื่อสะท้อนชีวิตที่เป็นจริง

กวางอันซิ่ง (Guan Hangu) นักประพันธ์บทอุปรากร ในสมัยราชวงศ์หยวน

หลี่ จื่อกั๋ววรรณกรรมวิจารณ์ สมัยราชวงศ์หมิง

ในประวัติศาสตร์วรรณกรรมจีน วรรณกรรมประเภทต่าง ๆ พัฒนาเจริญก้าวหน้าแตกต่างกัน สมัยราชวงศ์ซ่ง ผู้เจริญรุ่งเรืองมาก สมัยราชวงศ์ถัง ชื่อเจริญก้าวหน้ามาก สมัยราชวงศ์ซ่ง ชื่อเจริญถึงระดับสูงสุด เมื่อมาถึงสมัยราชวงศ์หยวน (Yuan ค.ศ. ๑๒๐๖-๑๓๖๘) และราชวงศ์หมิง (Ming ค.ศ. ๑๓๖๘-๑๖๔๔) ชื่อและชื่อค่อย ๆ เสื่อมลง อุปรากรและนวนิยายกลับเจริญขึ้น

โดยเฉพาะนวนิยาย มีงานยอดเยี่ยมหลายเรื่อง เกิดขึ้นและได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง เช่น สามก๊ก (“San Guo Zhi Yanyi”) ซ้องกั๋ง (“Shuihu Zhuan”) ไซอิ๋ว (“Xi You Ji”) เป็นต้น การวิจารณ์นวนิยาย จึงพัฒนาก้าวหน้าขึ้น ผู้ที่วิจารณ์นวนิยายคนแรกคือ หลี่ จื่อ (Li Zhi ค.ศ. ๑๕๒๗-๑๖๐๒) เขาให้ความสำคัญแก่นวนิยายและบทอุปรากรชนิดต่าง ๆ และยกย่อง ซ้องกั๋ง และบทอุปรากรเรื่อง หอตะวันตก (“Xi Xiang Ji”) ว่าเป็น “วรรณกรรมยอดเยี่ยม”

แนวทางการวิจารณ์ของหลี่ จื่อ ไม่ใช่เขียนเป็นบทความเช่นในสมัยปัจจุบัน แต่ใช้วิธีที่ “วิจารณ์ในต้นฉบับ” ซึ่งมี ๔ วิธีด้วยกัน (๑) แทรกข้อวิจารณ์ตามช่องระหว่างตอนหรือประโยคหรือคำที่จะวิจารณ์ เรียกว่า “แทรกข้อวิจารณ์” หรือ “วิจารณ์แทรก” (๒) เขียนข้อวิจารณ์ที่ขอบบนของต้นฉบับ เรียกว่า “วิจารณ์ที่คิ้ว” (๓) เขียนข้อวิจารณ์ตามหลังบท (๔) เขียนข้อวิจารณ์ที่หน้าบท วิธีการทั้ง ๔ นี้ใช้ว่าต้องใช้พร้อมกันหมดหรือครบทุกวิธี จะเลือกใช้วิธีก็ได้ตามความเหมาะสม หลี่ จื่อ นำวิธีการดังกล่าวนี้มาใช้ในการวิจารณ์นวนิยายและบทอุปรากรซึ่งเป็นการริเริ่มอย่างหนึ่ง และทำให้เกิดหลักการวรรณกรรมวิจารณ์แบบใหม่ในประวัติศาสตร์วรรณกรรมจีนขึ้น

หลี่ จื้อ เคยวิจารณ์นวนิยายเรื่อง *ซ้องกั๋ง สามก๊ก* และบทอุปราคาหลายเรื่อง ด้วยวิธี “วิจารณ์ในต้นฉบับ” ข้อวิจารณ์ของเขานอกจากทำให้ผู้อ่านเข้าใจแนวคิดหลักของเรื่องและบุคลิกภาพ บุคลิกลักษณะของตัวละครได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขั้นแล้ว ยังให้ข้อคิดแก่ผู้อ่านและชี้แนะผู้อ่านให้สนใจชีวิตที่เป็นจริงด้วย

ตามทฤษฎีของหลี่ จื้อ งานประพันธ์นั้นหาใช่ว่ายิ่งโบราณยิ่งดี วรรณกรรมพัฒนาเจริญขึ้นตลอดเวลา ฉะนั้นย่อมจะมีงานประพันธ์ดีเด่นเกิดขึ้นตามยุคสมัย เขาเห็นว่านวนิยายและบทอุปราคาเป็นประเภทวรรณกรรมที่ทรงคุณค่าสูง และยกย่อง “ซ้องกั๋ง” และ “หอตะวันตก” ให้เป็น “วรรณกรรมยอดเยี่ยม” สำหรับสมัยปัจจุบัน ความเห็นของหลี่ จื้อไม่แปลกใหม่อะไรนัก แต่ในสมัยคริสต์ศตวรรษที่ ๑๖ ซึ่งเป็นสมัยที่ศักดินานิยมของจีนยังเจริญอยู่นั้น ความเห็นของเขาต้องนับเป็นทฤษฎีที่ยิ่งใหญ่

หลี่ จื้อเห็นว่า งานประพันธ์ที่ดีเป็นงานที่เกิดขึ้นจาก “จิตใจวัยเด็ก” ซึ่งหมายความว่าถึง “จิตใจบริสุทธิ์” “เมื่อสูญเสียจิตใจวัยเด็ก ก็สูญเสียจิตใจบริสุทธิ์ เมื่อสูญเสียจิตใจบริสุทธิ์ ก็สูญเสียความเป็นคนบริสุทธิ์” เขาจึงเรียกร้องให้นักประพันธ์ “พยายามรักษาไว้ซึ่งจิตใจวัยเด็ก อย่าทำให้สูญเสียไป”

ขอแต่ให้ยังรักษา “จิตใจวัยเด็ก” ไว้ ก็จะสามารถที่จะสร้างงานดีเด่นขึ้นมาได้ ไม่จำเป็นต้องพึ่ง “ตัว” หรือพึ่ง “ตำรา ๖ คัมภีร์” ทฤษฎีเกี่ยวกับ “จิตใจวัยเด็ก” เป็นทฤษฎีแนวจิตนิยม แต่ในสมัยนั้นยังมีส่วนช่วยในการคัดค้านความนิยมโบราณและความนิยมคัมภีร์

ในประวัติวรรณกรรมจีน หลี่ จื้อ นับเป็นนักเขียนคนแรกที่ยกย่องนวนิยาย *ซ้องกั๋ง* อย่างสูงว่าเป็น “งานที่สร้างขึ้นด้วยความเดือดดาล” เขาเห็นว่าวรรณกรรมต้องเสนอความไม่พอใจสังคมและความเคียดแค้นชีวิตที่เป็นจริงของมวลชน งานประพันธ์ต้องเขียนขึ้นเมื่อเกิดความรู้สึกอย่างกระตือรือร้นหรืออย่างรุนแรง คัดค้านการประพันธ์ที่เพื่อการประพันธ์ เขาเคยเขียนไว้ว่า

“นักประพันธ์มือเอกทั้งหลายไม่เคยมีทันใดเลยที่ได้ตั้งใจจะแต่งเรื่องอะไรไว้ก่อน ในเมื่อมีเรื่องแปลก ๆ และยากที่จะพรรณนา มันสุขุมไว้ในอก มีหลายสิ่งหลายอย่างที่จะคายออก แต่ยังไม่กล้า มันติดที่คอ มีอะไรต่อมิมอะไรที่จะบอกเล่าแต่ก็ไม่วางใจใส่ใครฟัง มันค้างอยู่ในปาก เมื่อเป็นอย่างนี้บ่อย และนานเข้า และนานเข้าอีก จะหักห้ามไม่ได้ และในเมื่อที่ได้พบเห็นเหตุการณ์อะไรที่กระทบใจกระเทือนความรู้สึก ก็จะฉวยแก้วเหล้าของเขามารินกองทุกข์ที่สุขุมไว้ในอกของตน ระบายความตันตันใจออกมาอย่างไม่รู้จักเกรงกลัว ทุกถ้อยคำเสมือนเพชรเสมือนทอง ผูกเป็น

บทความที่สละสลวยและสะเทือนใจ เจ้าตัวเองก็รู้สึก
ภูมิใจมาก ถึงกับตะโกนร้องเหมือนเป็นบ้าหรือ
ร้องห่มร้องไห้พร้อมก้นน้ำตาไหล แม้ผู้ที่ได้เห็น
ได้ยิน จะรู้สึก น่าเกลียดน่าชังชนิดที่ขบเขี้ยวเคี้ยว
ฟัน ถึงกับจะฆ่าจะเอาชีวิตให้ได้ เจ้าตัวนัก
ประพันธ์ก็ทำใจไม่ได้ที่จะเก็บชื่อนางนิพนธ์ของ
ตนไว้ในถ้ำภูเขา โยนทิ้งในน้ำหรือเผาไฟเสีย....”

หลี่ จื่อ มีพรรคคนนะเช่นนี้ และเขาก็
มีประสบการณ์เช่นนี้จริง ๆ งานนิพนธ์ของเขา
ถูกทางการสั่งเผาทำลายสองครั้ง แต่ยิ่งทำลาย
กลับยิ่งแพร่หลายและชื่อเสียงของเขาก็ยิ่งโด่ง
ดัง

หยวน โจงต้าอว (Yuan Zongdao ค.ศ.
๑๕๖๐-๑๖๐๐) หยวน หงต้าอว (Yuan Hong-
dao ค.ศ. ๑๕๖๘-๑๖๑๐) และ หยวน จงต้าอว
(Yuan Zhongdao ค.ศ. ๑๕๗๕-๑๖๓๐) นัก
วิจารณ์สามพี่น้องที่มีชื่อเสียง ต่างได้รับอิทธิ
พลจากความคิดของหลี่ จื่อ พวกเขาเห็นว่า
วรรณกรรมพัฒนาพร้อมกับยุคสมัย วรรณ
กรรมแต่ละยุคสมัย ต่างมีลักษณะพิเศษของ
ตน จึงไม่ควรยกย่องวรรณกรรมโบราณแต่
คูหมินวรรณกรรมปัจจุบัน เมื่อวรรณกรรม
พัฒนาพร้อมกับยุคสมัย นักประพันธ์ก็ไม่ควร
เลียนแบบวรรณกรรมโบราณ พวกเขาวิจารณ์
นักประพันธ์ที่นิยมชมชอบงานโบราณอย่างรุนแรง
ว่า การเลียนแบบและความนิยมโบราณก็
คือการลอกหนังสือ พวกที่นิยมโบราณไม่มี
ความคิดเห็นของตน งานเขียนก็เป็นงานที่ไม่

มีแก่นสาร จึงจำเป็นต้องอ้างสำนวนของคน
โบราณเพื่อเป็นเครื่องประดับ หยวน โจงต้าอว
และน้องมีความเห็นว่า นักประพันธ์จะต้อง
“เสนอจิตอารมณ์ของตนอย่างเสรี โดยไม่จำ
กัการทำงานใด ๆ” นั่นก็คือเรียกร้องให้วรรณ
กรรมเสนอบุคลิกภาพของผู้เขียนอย่างเต็มที่
บุคลิกภาพมีหลายแบบหลายลักษณะ วรรณ
กรรมมีสิทธิที่จะเสนอบุคลิกภาพทุกแบบทุก
ลักษณะ ฉะนั้น ชื่อจะตั้งอย่างไรก็ได้สุดแต่
จิตอารมณ์ของกวี จะใช้ถ้อยคำหรือสำนวนที่
รุนแรงก็ได้ แนวคิดดังกล่าวแตกต่างกับจรรยา
แห่งการแต่งชื่ออันให้มี “ความละมุน
ละม่อมและความสุภาพเรียบร้อย” ของขง ชิว
หยวน โจงต้าอวและน้องส่งเสริมให้ใช้ภาษาที่มี
ความแปลกใหม่และมีชีวิตชีวา ส่งเสริมการ
สร้างวรรณกรรมสำหรับผู้อ่านคนสามัญ
ธรรมดา

อย่างไรก็ตามข้อบกพร่องของพวกเขา
คือมีพรรคคนนะความเข้าใจหน้าที่ของวรรณกรรม
ผิดไป พวกเขาไม่เห็นด้วยที่วรรณกรรมควร
เสนอชีวิตที่เป็นจริง แต่กลับเห็นว่า วรรณ
กรรมต้องเสนอ “จิตใจ” อันเป็นนามธรรม
จึงพยายามเน้นอัตวิสัย คือ “ใจ” ของผู้เขียน
เห็น “จิตใจ” เป็นแหล่งแห่งการประพันธ์
พรรคคนนะจิตนิยมดังกล่าวโดยเฉพาะการไม่กล้า
เผชิญหน้ากับชีวิตที่เป็นจริง ทำให้โลก

ของวรรณกรรมแทบลงทุกที ความสำเร็จทางวรรณกรรมของพวกเขาจึงสู้หฺลี้ จื่อ ไม่ได้

ถัง เสียนจู่ (Tang Xianzu ค.ศ. ๑๕๕๐-๑๖๑๖) มีพรรคนะคล้ายกับหยวนโจงตัวและน้อง เขาคัดค้านการประพันธ์ที่เลียนแบบคนโบราณ วิพากษ์วิจารณ์โจมตีนักประพันธ์พวกที่นิยมโบราณว่า พวกนั้นแม้จะมีชื่อเสียงในสมัยนั้น แต่แท้จริงแล้วไม่มีความสามารถในการประพันธ์เลย เกี่ยวกับทฤษฎีแห่งการเขียนบทอุปรากร เขาคัดค้านพรรคนะของเสิน จิ่ง (Shen Jing ค.ศ. ๑๕๕๓-๑๖๑๐) อย่างรุนแรง เสิน จิ่ง ให้ถือหลักเสียงเสนาะเป็นเอก ถัง เสียนจู่ ให้ถือเนื้อหาเป็นเอก ไม่ควรพิถีพิถันกับเรื่องแผนผังและหลักเสียงเสนาะ เขาเห็นว่า อุปรากรใช้ว่าจะให้ผู้ชมผู้อ่านเสพศิลปะอย่างเดียว ยังควรจะให้ข้อคิดให้การศึกษาแก่ผู้ชมผู้อ่านอีกด้วย และการให้ข้อคิดให้การศึกษาเป็นสิ่งที่มีค่ามาก

“สนทนาชื่อ สุยหยวน” ของหยวน เหมย

นักวิจารณ์ในสมัยราชวงศ์ชิง (Qing ค.ศ. ๑๖๑๖-๑๙๑๑) ตอนต้นและตอนกลาง (ค.ศ. ๑๖๑๖-๑๘๔๐) มีหลายคน เช่น หวาง ซื่อเจิน (Wang Shizhen ค.ศ. ๑๖๓๔-๑๗๑๑)

หยวน เหมย (Yuan Mei ค.ศ. ๑๗๑๖-๑๗๙๗) เจียง ชื่อจวน (Jiang Shiquan ค.ศ. ๑๗๒๕-๑๗๘๔) จ้าว หยี้ (Zhao Yi ค.ศ. ๑๗๒๗-๑๘๑๔) เป็นต้น คนที่เด่นที่สุดคือ หยวน เหมย งานนิพนธ์เรื่อง *สนทนาชื่อสุยหยวน* (“Sui Yuan Shihua”) มีอิทธิพลเท่าเรื่อง *สนทนาชื่อซางหล่าง* ของหยาน หยู สมัยราชวงศ์หมินซ่ง

หยวน เหมยเห็นว่า วรรณกรรมต้องเสนอ “อุปนิสัยและประสบการณ์” ของผู้เขียน ต้องเสนอ “แรงกดดันจิตใจ” (inspiration) ของผู้เขียน เขาคัดค้านการเลียนแบบโบราณ โจมตีพวกที่บูชากวีสมัยราชวงศ์ถังและสมัยราชวงศ์ซ่ง วิพากษ์วิจารณ์ว่าด้วยทำนองการแต่งชื่ออย่างรุนแรง ไม่ยอมรับว่าการแต่งชื่อต้องเคารพทำนองที่แน่นอนอย่างตายตัว เขาโต้แย้งความเห็นของเสิน เต๋อเฉียน (Shen Deqian ค.ศ. ๑๖๗๓-๑๗๖๙) ในข้อที่ว่า การแต่งชื่อต้องมี “ความละมุนละม่อมและความสุภาพเรียบร้อย” ดังที่ซง ชิว เคยเสนอเมื่อสมัยซุนชิว หยวน เหมย เห็นว่าคำวิจารณ์วรรณกรรมของซง ชิว มีบางอย่างยอมรับได้ แต่บางอย่างยอมรับไม่ได้ และสิ่งที่เขายอมรับไม่ได้ก็คือ “ความละมุนละม่อมและความสุภาพ

เรียบริ้ว” อันเป็นจรรยาแห่งการแต่งชื่อนั้นเอง

อย่างไรก็ตามทรรศนะวิจารณ์ของหยวน เหมยยังไม่สมบูรณ์นักโดยเฉพาะการจะให้วรรณกรรมเสนอ “อุปนิสัย” “ประสพการณ์” และ “แรงกดดันจิตใจ” ของผู้เขียนนั้นมีส่วนทำให้วรรณกรรมห่างเหินจากสังคมที่เป็นจริง แต่ก็กล่าวได้ว่าทรรศนะความเห็นของเขามีจุดมุ่งหมายจะทำลายเอกค่านิยมของสังคมศักดินา ต้องการให้มีเสรีภาพในงานวรรณกรรม แนวความคิดของเขาจึงเป็นทรรศนะที่ก้าวหน้าและมีอิทธิพลอย่างมากต่อพัฒนาการของวรรณกรรมวิจารณ์ในสมัยราชวงศ์ซ่ง

กล่าวสรุปได้ว่า วรรณกรรมวิจารณ์ในประเทศจีนมีประวัติความเป็นมาอันยาวนานแต่มีพัฒนาการเชิงซ้ำ นักวิจารณ์คนแรกคือ ชง ชิว ปรมาจารย์ผู้ยิ่งใหญ่ แต่งงานวิจารณ์ที่วางรากฐานให้แก่วรรณกรรมวิจารณ์จีนคือเรื่อง *ว่าด้วยวรรณกรรม* ของ ฉว พี นักวิจารณ์สมัยเจียนอานหลังจากสมัยของ ชง ชิว ราว ๗๐๐ ปี

งานประพันธ์งานยิ่งใหญ่ ของ หลิว เซีย ซึ่งเขียนในสมัยฉีของราชวงศ์หนันจาว นับว่าเป็นงานที่มีคุณค่ามากในประวัติวรรณ

กรรมวิจารณ์สมัยโบราณของจีน เพราะเป็นงานวรรณกรรมวิจารณ์ที่สมบูรณ์แบบและมีเนื้อหาสาระครอบคลุมปัญหาวรรณกรรมวิจารณ์หลายด้าน เช่น ความเข้าใจในวรรณกรรม หน้าที่ของวรรณกรรม ขั้นตอนและกลวิธีการประพันธ์ ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบกับเนื้อหา บรรพัตฐานสำหรับตรวจสอบวรรณกรรม การศึกษาและประสพการณ์ของนักวิจารณ์ ตลอดจนปัจจัยที่ทำให้วรรณกรรมเจริญหรือเสื่อมเป็นต้น งานเรื่องนี้แม้จะมีข้อบกพร่องบ้าง แต่โดยส่วนใหญ่แล้วเป็นทรรศนะที่สอดคล้องกับแนวคิดวัตถุนิยม

สนทนาชื่อ แยกตัวเฉพาะออกมาจากงานเขียนประเภทอื่นๆ ในสมัยราชวงศ์เป่ย์ซุง ได้รับความนิยมนอย่างกว้างขวางและกลายเป็นงานประเภทสำคัญและมีจำนวนมากที่สุดในประวัติวรรณกรรมวิจารณ์ของจีน ในสมัยราชวงศ์ซ่ง *สนทนาชื่อ* ยังคงแพร่หลายอยู่แต่ว่างานส่วนใหญ่ที่ปรากฏมักจะต้องยกคุณค่าเนื่องจากการวิจารณ์เน้นหนักไปในทางกลวิธีการประพันธ์มากกว่าเนื้อหา และแทบจะไม่มีข้อคิดเกี่ยวกับด้านทฤษฎีแห่งวรรณกรรมวิจารณ์เลย ผลงาน *สนทนาชื่อ* ที่มีคุณค่ามากคือเรื่อง *สนทนาชื่อซางหลั่ง* ของ หยาน หยู

นักวิจารณ์สมัยราชวงศ์หมิง และ สนทนา
ซือสูยหยวน ของ หยวน เหมย นักวิจารณ์
สมัยราชวงศ์ชิง

“ความละมุนละม่อมและความสุภาพ
เรียบง่าย” อันเป็นจรรยาแห่งการแต่งชื่อ
ซึ่งเสนอโดย ชง ชิว ในสมัยชุนชิว เป็น
เครื่องพันธนาการต่อนักประพันธ์เป็นเวลา
กว่า ๒,๐๐๐ ปี จนกระทั่งสมัยราชวงศ์ซ่งนัก
ประพันธ์ส่วนใหญ่ยังคงยึดมั่นถือปฏิบัติอยู่
นักวิจารณ์สมัยราชวงศ์หมิงและซ่งที่วิจารณ์
ทรรศนะประเด็นนี้อย่างรุนแรงได้แก่ หลี่ จื่อ
หยวน โจ่งตำกับน้อง และหยวน เหมย
เป็นต้น พวกเขาส่งเสริมให้นักประพันธ์
เสนอบุคลิกภาพของตนอย่างเสรีและอย่างเต็มที่
ในค่านิยมที่วิจารณ์ นวนิยายคน
แรกคือ หลี่ จื่อ นักวิจารณ์ที่มีแนววิจารณ์
ก้าวหน้าในสมัยราชวงศ์หมิง

แนวทางการวิจารณ์สมัยโบราณของจีน
มีลักษณะสำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้ (๑) วรรณกรรม
ต้องยึดถือเนื้อหาเป็นเอก รูปแบบเป็นรอง
เนื้อหาที่รูปแบบต้องประสานกันเป็นอย่างดี
(๒) ส่งเสริมงานประพันธ์ที่มีความสร้างสรรค์
คัดค้านการเลียนแบบคนโบราณ และคัดค้าน

ความนิยมที่ยกย่องโบราณคุณมีในปัจจุบัน (๓)
วรรณกรรมต้องพยายามเสนอบุคลิกภาพของนัก
ประพันธ์อย่างเสรีและอย่างเต็มที่ (๔) วรรณ
กรรมต้องสะท้อนชีวิตที่เป็นจริงและสังคมที่
เป็นจริง ต้องรับใช้ยศสมัย (๕) งานประพันธ์
ต้องมีคุณค่าทั้งทางศิลปะและทางสังคม

วรรณกรรมวิจารณ์นับเป็นแขนงงาน
วิชาการที่สำคัญวิชาหนึ่งซึ่งมีอิทธิพลอย่างมาก
ต่อการส่งเสริมพัฒนาการของงานวรรณกรรม
หน้าที่ของวรรณกรรมวิจารณ์มีหลายประการ
แต่กล่าวโดยสรุปคือ การวิจารณ์ข้อเด่นและ
ข้อบกพร่องของงานประพันธ์โดยวิเคราะห์ทั้ง
ด้านเนื้อหาและรูปแบบ และทั้งความคิดและ
ศิลปะเพื่อจะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจงานประพันธ์เรื่อง
นั้น ๆ ได้อย่างถูกต้องและลึกซึ้ง และเพื่อช่วยชี
้นำแนวทางการพัฒนาและการยกระดับมาตรฐาน
ให้แก่วรรณกรรม การวิจารณ์วรรณกรรมมิใช่
หน้าที่เฉพาะของนักวิจารณ์อาวุโสเพียงไม่กี่คน
หากเป็นหน้าที่ทั้งของผู้่านและนักเขียนด้วย
อย่างไรก็ตามความคิดเห็นของการวิจารณ์ก็มีใช้
การตัดสินพิพากษา การวิจารณ์เป็นเพียง
ทรรศนะความเห็นที่เสนอจากใจอันเที่ยงธรรม
ของผู้วิจารณ์ ที่ประสงค์จะให้ผู้่านและผู้เขียน
รับทราบทรรศนะความคิดที่มีต่องานประพันธ์ ๐

